

CONCEPȚIA LUI ION C. BRĂȚIANU PRIVIND POLITICA ȘI STATUTUL INTERNAȚIONAL AL ROMÂNIEI ÎN TIMPUL GUVERNĂRII CONSERVATOARE (1871-1876)

DRAGOȘ CHISTOL

Problemele de politică externă ale statului român au constituit obiectul discuțiilor teoretice și al acțiunilor practice inițiate de guvernul conservator condus de Lascăr Catargiu, imediat după instalarea sa la putere, la 11 martie 1871. Noua conducere încerca să demonstreze interesul României de a avea o proprie politică externă, diferită de cea a puterii suzerane. Proiectele și inițiativele conservatorilor au fost, de multe ori, ținta atacurilor atât ale adversarilor politici din opoziție, cât și ale diplomației europene, dar în cele din urmă, au reprezentat un cert succes al politicii externe românești și un beneficiu pentru statul român.

Direcțiile de politică externă promovate de guvernul Lascăr Catargiu au continuat linia guvernelor precedente, acțiunile fiind chiar mai îndrăznețe și totodată mai realiste, dar toate acestea au fost puternic atacate de adversarii politici, mai ales de liberalii radicali.

Demersurile conservatorilor au vizat dreptul României de a avea reprezentante diplomatice în străinătate, de a încheia tratate și convenții comerciale cu alte state, de a desființa jurisdicția consulară, de a conferi decorații naționale, de a bate monedă, de a consacra pe plan internațional numele de România,¹ fixarea graniței româno-otomane pe talvegul Dunării, neamestecul nici unei puteri în afacerile interne ale statului român,² toate acestea făcute cu scopul declarat de a dobândi deplina independență statală.

În Europa, raportul de forțe între marile puteri evoluase evident în favoarea Germaniei, Rusiei și Austro-Ungariei. Prusia, după toate războaiele purtate împotriva Danemarcei (1864), Austriei (1866) și Franței (1870-1871), își desăvârșește unitatea statală și se proclamă imperiu, devenind principalul actor militar și politic continental. Rusia, după 1856, se află în postura unei puteri de mână a doua, dar, profitând de conjunctura favorabilă creată de războiul franco-prusac, anulează clauzele coercitive

¹ Nicolae Corivan, *Relațiile diplomatice ale României de la 1859 la 1877*, București, Editura științifică și Enciclopedică, 1984, p. 279; Apostol Stan, *Independența statală în gândirea și practica politică a anilor 1859-1877*, în „Revista de Istorie”, tom XXVIII, 1975, nr. 10 p. 1509.

² Raoul V. Bossy, *Politica externă a României între anii 1873-1880 privită de la agenția diplomatică din Roma*, București, Editura Cultura Națională, 1928, p. 10-11.

ale tratatului de la Paris, în urma conferinței de la Londra din martie 1871. Lovind în Imperiul Otoman prin incitarea mișcărilor naționale din Balcani, se dovedea a fi un factor extern favorizant politicii guvernului conservator, dar, în același timp, era privită cu suspiciune. Austria, după înfrângerea de la Sadova (1866), era silită să renunțe la rolul ei de putere germană, dar se impune din nou după 1867, când se încheie pactul dualist austro-ungar.

Încă din februarie 1867, cercurile conservatoare din anturajul lui Carol considerau că, în vederea consolidării existenței statale, România trebuie să se sprijine pe Austro-Ungaria³. Analizându-se situația țării din perspectiva mișcărilor naționale din Balcani și a unei iminente dezintegrări a Imperiului Otoman, se întrevădea apariția unor state sud-slave care transformau Balcanii într-o zonă de interese rusești. Considerând Rusia un vecin periculos, conservatorii gândeau necesară și salvatoare orientarea României spre Austro-Ungaria, cu atât mai mult cu cât monarhia habsburgică părea destinată să devină, în opinia conservatorilor, centrul și punctul de sprijin al populațiilor creștine aflate în componența Imperiului Otoman.

O primă tendință a conservatorilor de cucerire a independenței naționale se afirmă în viața publică românească în timpul războiului franco-prusac.

Vasile Boerescu și Dimitrie Ghica, prin intermediul publicației „Pressa”, încep o campanie de orientare a opiniei publice românești spre o luptă diplomatică al cărei final era cucerirea deplinei independențe. Intuind viitorul rol al Germaniei și Austro-Ungariei pe continent, Boerescu încerca să convingă națiunea că, bazându-se pe aceste două puteri, România poate deveni un regat independent și neutru sub dinastia lui Carol de Hohenzollern, cu un statut internațional asemănător Belgiei sau Elveției⁴.

Ideea a devenit obiectivul major al politicii externe românești imediat după instalarea guvernului conservator prezidat de Lascăr Catargiu. Pentru a se concretiza, această politică avea nevoie de sprijin extern, drept pentru care conservatorii se orientează către Germania și Austro-Ungaria. Planul acțiunii de proclamare a independenței prevedea demersuri diplomatice pe lângă cele două puteri, concomitent cu purtarea unor negocieri cu Imperiul Otoman în vederea consacrării României ca stat suveran prin capitalizarea tributului, soluție considerată viabilă în condițiile crizei financiare prin care treceau turcii⁵.

Demersurile diplomatice au început chiar în anul 1871, când agentul diplomatic de la Viena, Petre P. Carp, declara unui membru al guvernului austriac că „ar fi interesul Austriei de a considera România ca o țară cu totul distinctă de Turcia în tot ce ține de interesele materiale și de a se înțelege ca urmare direct cu noi”⁶.

Pentru succesul negocierilor diplomatice, în 1873, printr-o lege specială, ministrul afacerilor străine al guvernului român era investit cu exercitarea controlului deplin asupra relațiilor internaționale ale statului, atribuțiile ministrului român fiind

³ Apostol Stan, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859-1877)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 377-378.

⁴ Idem, *O acțiune politică pentru cucerirea independenței naționale în timpul războiului franco-prusac (1870-1871)*, în „Studii. Revistă de Istorie”, tom XXVI, 1873, nr. 4 p. 749-765.

⁵ Idem, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859-1877)*, p. 385; Iosif Adam, *Premisele economice ale cuceririi independenței de stat a României*, în Muzeul Național, IV, 1978, p. 153.

⁶ Cf. Iosif Adam, *op. cit.*, p. 154.

similare cu cele ale miniștrilor afacerilor externe din statele independente⁷. Paralel, guvernul român deschidea noi agenții diplomatice în capitalele marilor puteri: Berlin (1872), Roma (1873) și Petersburg (1874),⁸ pentru a obține acordul acestora de a nu se împotrivi la acțiunile diplomatice desfășurate de România pentru obținerea independenței⁹.

Dar diplomația românească, insuficient de convingătoare pentru curțile de la Berlin, Viena, Petersburg și Constantinopol, nu a putut obține independența. Fără a abandona scopul urmărit, noul ministru de externe al României, numit la 1873, Vasile Boerescu, constata că se impune o schimbare de tactică. Considera că țara trebuie angajată în negocieri economice cu marile puteri în vederea realizării unor acorduri care să facă din România un partener cu drepturi egale.

În vara anului 1873, cu prilejul vizitelor pe care le-au întreprins la Viena, atât V. Boerescu cât și principele Carol au afirmat dreptul României de a angaja negocieri cu caracter economic, de a încheia convenții comerciale deoarece interesele economice ale României nu puteau fi reglementate decât de guvernul de la București¹⁰.

Mergând pe această linie în 1874 România adoptă un tarif vamal propriu¹¹ menit să favorizeze negocierile în curs asupra tratatelor de comerț a căror realizare o urmărea.

Acțiunea s-a dovedit a fi realistă și s-a încheiat prin rezultate concrete ce au permis manifestarea țării în relațiile externe încă înainte de proclamarea independenței de stat. Astfel, la 9 octombrie 1874, Germania, Austro-Ungaria și Rusia recunoșteau României dreptul de a încheia nemijlocit convenții comerciale cu alte state,¹² dreptul acesta concretizându-se prin încheierea unei convenții comerciale cu Austro-Ungaria în iunie 1875 și o altă convenție comercială și de navigație cu Rusia în 1876, amândouă bazate pe principiul acordării clauzei națiunii celei mai favorizate și al egalității de tratament între cele două părți¹³.

Neadmițând amestecul în afacerile interne ale României,¹⁴ guvernul conservator va lua măsuri energice de organizare și dotare a armatei române cu armament modern, recurgând la instruirea acesteia cu ofițeri prusaci, la importul de armament ușor și greu din S.U.A., Anglia, Germania și Franța,¹⁵ în scopul apărării eficiente a teritoriului

⁷ Dan Berindei, *Diplomația românească modernă de la începuturi la proclamarea independenței de stat (1821-1877)*, București, Editura Albatros, 1995, p. 168-169.

⁸ Elena Pălăceanu, *Acțiuni ale statului român pentru obținerea independenței (1866-1876)*, în „Muzeul Național” IV, 1878, p. 165.

⁹ Raoul Bossy, *op. cit.*, p. 31.

¹⁰ Iosif Adam, *op. cit.*, p. 154.

¹¹ Elena Pălăceanu, *op. cit.*, p. 163.

¹² Gheorghe Platon, *Afirmarea suveranității României în prejma războiului din 1877-1878. Mărturii din arhivele Belgiei*, în „Studii și materiale de istorie modernă”, vol. V, 1975, p. 153-154.

¹³ Iosif Adam, *op. cit.* p. 156.

¹⁴ Referindu-se la chestiunea evreiască, ministrul român de externe, V. Boerescu, declară că „nu recunoaștem nici o putere, nici un drept particular de amestec în afacerile noastre interne. Problema evreiască nu poate fi rezolvată decât în țară și de către țară. Toate intervențiile externe, toate amestecurile străine, nu fac decât să agite spiritele, să trezească pasiuni, să revolte amorul propriu național, într-un cuvânt să complice încă situația și să facă și mai greu de găsit soluția unei probleme și așa dificilă prin ea însăși”. cf. Raoul V. Bossy, *op. cit.*, p. 15.

¹⁵ Radu Vasile, *Întărirea capacității de apărare a țării în anii 1866-1877 în vederea cuceririi independenței*, în „Revista de Istorie”, tom XXX, 1977 nr. 2, p. 273-275.

național, dar și în eventualitatea folosirii lui împotriva Imperiului Otoman pentru a obține prin forță independența națională¹⁶.

Toată această politică a guvernului conservator după cum declara diplomatul belgian acreditat la București J. Jooris, „de încălcare a așa numitelor drepturi ale Porții, va ajunge la faptul împlinit al independenței depline“, deoarece politica statului român era „îndreptată exclusiv spre desprinderea completă și definitivă din legăturile de vasalitate față de Poartă“¹⁷.

În ceea ce îl privește pe Ion C. Brătianu, acesta se pronunță pentru menținerea actualului statut internațional al României. El crede cu convingere în garanțiile de securitate pe care românii le obținuseră în urma Congresului de pace de la Paris (1856) și de aceea recomandă ca în continuare statul român să beneficieze de acest statut și să nu încerce să-l modifice.

Criticând intențiile guvernului conservator care dorea să încheie o convenție comercială cu Austro-Ungaria¹⁸ și să obțină independența țării pe cale diplomatică¹⁹ sau militară,²⁰ Ion C. Brătianu declară că este interesul nostru să se respecte textul tratatului de la Paris, deoarece acesta „oferă beneficiul unei garanții colective a puterilor europene, punând astfel la adăpost existența României de orice tentativă din afară“²¹.

Brătianu identifică două direcții principale de politică externă pe care guvernul conservator le urmează pentru a câștiga în cele din urmă independența țării: încheierea unor convenții comerciale cu marile puteri și demersurile diplomatice pe lângă acestea.

Prima direcție i se pare nefirească și periculoasă²², deoarece a încheia o convenție comercială cu o mare putere precum Austro-Ungaria înseamnă, pe de o parte, încălcarea tratatului de pace de la Paris, ceea ce ar atrage după sine provocarea marilor puteri și punerea la îndoială de către acestea a voinței românilor de a respecta tratatele internaționale; consecința ar fi că România poate pierde actualul statut favorabil dezvoltării sale interne; iar pe de alta, susține Brătianu interesele politice, economice și financiare ale Austro-Ungariei nu sunt nicidecum identice cu ale noastre, ceea ce ar însemna că de fapt noi încercăm prin această convenție să dobândim un atribut al suveranității și independenței cu prețul industriei, agriculturii și comerțului românesc. Demonstrând consecințele nefaste pentru economia românească,²³ Brătianu afirmă că România ar fi legată de interesele politice și militare ale Austro-Ungariei în zona Balcanilor și ar fi privită ca un teritoriu de tranzit și ca o bază de operațiuni pe care curtea de la Viena le-ar întreprinde împotriva Imperiului Otoman²⁴. Mai mult, România este văzută ca o posibilă și râvnită pradă a Austro-Ungariei „spre care cu tinde de multă vreme“²⁵. Cunoscând dificultățile interne cu care se confruntă Imperiul

¹⁶ „Alegătorul liber“, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie, p. 1.

¹⁷ cf. Gheorghe Platon, *op. cit.*, p. 151.

¹⁸ „Monitorul Oficial“, nr. 154 din 16/28 iulie 1875, p. 3493.

¹⁹ „Românul“, XIX, 1875, nr. 89 din 22-23 aprilie, p. 355.

²⁰ „Alegătorul liber“, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie, p. 1.

²¹ „Românul“, XIX, 1875, nr. 89 din 22-23 aprilie, p. 355.

²² *Ibidem*.

²³ Vezi, pe larg „Monitorul Oficial“, nr. 155 din 17/29 iulie 1875, p. 3507-3511.

²⁴ „Românul“, XVII, 1873, nr. 103 din 10 mai, p. 412.

²⁵ „Alegătorul liber“, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie, p. 1.

Otoman, Austro-Ungaria va atrage la început România tratând-o ca pe un partener și aliat egal, pe care mai apoi o va transforma în propria-i feudă. Rezultatul „politicii de regat și independență” promovată de conservatori, prin încheierea acestei convenții comerciale, este considerată de Brătianu ca fiind „o înlocuire a dependenței nominale către Turcia prin dependența reală către Austro-Ungaria”²⁶. Această politică „imprudentă și aventuroasă” reprezintă o violare a tratatului de la Paris care ne pune sub garanția colectivă a marilor puteri și care nu dă dreptul nici uneia din ele să intervină în România decât cu acordul colectiv al celor șapte²⁷.

În ceea ce privește a doua direcție a politicii externe, Brătianu nu este de acord cu acțiunile conservatorilor care consideră că întorcând spatele puterii suzerane și semnând convenții comerciale cu Austro-Ungaria putem câștiga bunăvoința și sprijinul acesteia în demersurile diplomatice care vizează obținerea independenței României. Acest demers poate fi periculos pentru țară deoarece s-ar putea solda cu o intervenție din partea turcilor²⁸. Potrivit organului oficial al Partidului Național Liberal, „Alegătorul liber”, în noiembrie 1875²⁹, ministrul de război, Ioan Em. Florescu, emite un ordin către comandanții batalioanelor de dorobanți prin care le cere ca până la 1 ianuarie 1876 să ofere informații despre numărul locuitorilor din fiecare comună, despre numărul caselor din fiecare cătun, despre numărul grajdurilor și coșarelor pentru adăpostul vitelor, cât și despre numărul cailor ce s-ar putea adăposti în fiecare sat. Se mai cerea a fi notate și casele cele mai mari și bisericile de zid, indicându-se și numărul paturilor ce ar încăpea aici. De asemenea, un corp de armată română a fost concentrat pe Dunăre, la sugestia Austro-Ungariei, pentru a încuraja o răsccoală în Bulgaria împotriva Imperiului Otoman. Totodată armata urmează să se înzestreze în viitorul foarte apropiat cu tunuri și puști Chassepots. Acțiunea militară a fost însoțită de cea a principelui care a încredințat posturile de prefecți ai districtelor vecine cu Rusia și Turcia unor militari de grad superior³⁰. La acestea se adaugă mobilizarea armată pe care Austro-Ungaria o adresează soldaților săi, inclusiv celor din Transilvania și Banat³¹. Pentru Ion C. Brătianu este evident faptul că România se îndreaptă către un conflict deschis cu Imperiul Otoman, în urma căruia, cu ajutorul Austro-Ungariei, și-ar dobândi independența și s-ar proclama regat. Calculând riscurile și rezultatele acțiunii întreprinse de guvernul român, rezultă că România ar trebui să păstreze o poziție de strictă neutralitate, mai ales că nu este capabilă din punct de vedere militar și financiar să susțină un război. Mai mult, țara poate suferi mutilări teritoriale³² și ar putea pierde actualul statut internațional care de peste două decenii au asigurat pace și prosperitate poporului român.

²⁶ Ibidem.

²⁷ „Românul”, XVII, 1873, nr. 103 din 10 mai, p. 412.

²⁸ „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 137 din 5 ianuarie, p. 1.

²⁹ Ibidem.

³⁰ „Alegătorul liber”, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie, p. 1.

³¹ „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 138 din 9 ianuarie, p. 1.

³² În noiembrie 1875, într-un număr al ziarului „Românul”, erau publicate următoarele: „În Europa nu mai este un secret pentru nimeni că principele Carol are veleități de glorie militară, de mărire politică și în aceste veleități Basarabia ar fi sacrificată în schimbul altor prețioase avantaje. Se înțelege ce sorginte de reardicare ni s-a redat prin Basarabia, ce bine imens este pentru noi această Basarabie. Basarabia este cheia propășirii și puterii României. Ce este aspirația de a ne emancipa de darul anual ce facem Turciei, ce sunt vanitasele preocupări ca șeful statului român să se intituleze prin imitație străină Majestatea Sa Regele în loc de a-l

Un conflict cu Poarta Otomană implică mari riscuri pentru statul român indiferent de rezultat: presupunând că armatele române vor fi victorioase și astfel România se va proclama independentă, în momentul imediat următor ea va fi incapabilă să facă față unei intervenții colective venită din partea marilor puteri. Diplomația românească va fi insuficientă și ineficientă pentru a putea susține în fața puterilor europene suveranitatea României, cu atât mai mult cu cât Austro-Ungaria și Rusia condiționează recunoașterea independenței de cedările teritoriale pe care statul român este forțat să le facă în favoarea Rusiei: cele trei județe din sudul Basarabiei în schimbul Dobrogei, considerată de Brătianu ca inacceptabilă³³.

În eventualitatea unui eșec militar, armata română n-ar putea să mai apere teritoriul țării în fața unor agresiuni venite din partea vecinilor săi: Rusia, Austro-Ungaria sau Imperiul Otoman. De asemenea cheltuielile financiare reclamate de un conflict purtat împotriva Turciei va împovăra și mai mult deficitul bugetar al statului. Guvernărilor le va fi imposibil să găsească creditori externi dispuși să ofere bani pentru întreținerea unui război din al cărui rezultat nu vor obține nici un profit³⁴.

Din punct de vedere politic, susține Brătianu, statutul internațional al României va suferi modificări nu în interesul statului român, ci în interesul marilor puteri și mai ales al Turciei dornică după război să pedepsească un vasal infidel. Rezultatul negativ pentru România: „pierderea noastră, ruina țării și nimicirea naționalității române”³⁵. Este deci în interesul nostru să nu ne angajăm față de nici o mare putere împotriva alteia, cu atât mai mult să nu devenim pionul politicii agresive a Austro-Ungariei în Balcani împotriva Imperiului Otoman. De aceea, „singura mântuitoare pentru prezent și singura asigurătoare pentru viitor, ca o condiție de siguranță ba chiar și de existență pentru România, este politica de strictă neutralitate”³⁶. Brătianu afirmă că dacă România dorește cu adevărat independența națională, pentru realizarea ei trebuie să existe o dublă voință³⁷: în primul rând, voința marilor puteri de a modifica tratatele internaționale privitoare la România și asigurarea unui statut asemănător Belgiei sau Elveției, state independente și neutre; iar în al doilea rând, trebuie să existe o voință națională. Guvernării sunt datori să prezinte națiunii riscurile și consecințele pozitive și negative, pe care le presupune o astfel de acțiune. Elita politică românească nu trebuie să decidă fără acordul națiunii, deoarece pusă în fața unui fapt împlinit, care nu oferă cel puțin avantajele situației anterioare, națiunea s-ar putea dovedi incapabilă și fără voință de a susține noua stare de lucruri. Ea trebuie informată asupra demersurilor inițiate în politica externă, pentru a putea respinge sau susține, voluntar și conștient, acțiunile guvernanților săi.

Odată îndeplinite aceste două condiții, Brătianu numește calea ideală pentru obținerea independenței naționale: răscumpărarea tributului³⁸. România poate profita de faptul că Imperiul Otoman se află într-o gravă criză financiară și ca atare i-ar putea

numi pe românește Măria Sa Vodă; ce sunt acestea? Deșertăciune pe lângă măreața aspirație de a păstra Basarabia!”.

³³ „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 137 din 5 ianuarie, p. 1.

³⁴ „Alegătorul liber”, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie, p. 1.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 137 din 5 ianuarie, p. 1.

³⁷ „Românul”, XIX, 1875, nr. 89 din 22-23 aprilie, p. 355.

³⁸ „Alegătorul liber”, I, 1875, nr. 136 din 24 decembrie p. 1.

oferi acestuia întregul capital al cărui dobândă echivalează cu milionul pe care anual îl plătește statul român drept tribut. Pentru a întreprinde acest demers, România trebuie să facă apel nu la Austro-Ungaria, Rusia sau Germania, așa cum dorește guvernul conservator, ci la celelalte mari puteri: Anglia, Franța și Italia, care au oferit în 1856 un statut benefic românilor³⁹.

În ceea ce privește politica din Balcani⁴⁰, deși nu promovează nepăsarea și indiferența față de evenimentele din sudul Dunării, deși societatea românească se simte solidară cu popoarele și comunitățile creștine din Imperiul Otoman, totuși România trebuie să respecte principiul său de politică externă: strictă neutralitate. Problemele cu care se confruntă comunitățile creștine de pe cuprinsul Imperiului Otoman reprezintă strict chestiuni de afaceri interne ale acestuia, iar rezolvarea lor aparține numai marilor puteri și mai ales Porții.

Aceeași politică de legalitate, tact și prudență trebuie manifestată și în relațiile noastre cu Austro-Ungaria, fără să ne amestecăm în afacerile și problemele interne ale acestei puteri, chiar dacă pe cuprinsul său locuiesc două milioane de români⁴¹. Deși Brătianu se declară solidară cu lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania, afirmă că România nu își poate permite și nu trebuie să intervină oficial în favoarea acestora: „noi avem încă mult de făcut pentru dezvoltarea și consolidarea noastră ca națiune, ca stat, ca societate și nu ne aparține deloc nouă de a ieși din modestul nostru rol de țară mică spre a alerga în ajutorul altora”⁴².

Mai târziu, în postura de prim-ministru, în condițiile războiului ruso-turc de la 1877-1878, Ion C. Brătianu a uitat de toate acestea, ba, dimpotrivă, a folosit argumentele conservatorilor pentru a-și justifica acțiunile îndreptate împotriva Imperiului Otoman. Astfel, la 30 aprilie 1877, el declara în Parlament că „România nu poate să trăiască în trențele tratatului de la Paris”⁴³, „garanția viitoarei noastre existențe naționale trebuie să o căutăm în noi înșine”⁴⁴, „în bărbăția noastră și nu în tratatul de la Paris care ne-a garantat independența și neutralitatea într-un mod foarte puțin definit”⁴⁵.

În aceste condiții, nu putem să nu remarcăm faptul că, în ciuda criticilor aduse conservatorilor, politica acestora s-a dovedit a fi realistă, pe când Ion C. Brătianu păstra încă, în preajma anului 1877, mentalități din tinerețe, caracteristice revoluției de la 1848. Abia când s-a aflat în fruntea guvernului și-a dezvoltat calitățile unui om de stat, „părăsind frazele și apucăturile revoluționare”, după cum foarte bine remarca Titu Maiorescu⁴⁶.

³⁹ „Monitorul Oficial”, nr. 144 din 4/16 iulie 1875, p. 3256.

⁴⁰ „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 137 din 5 ianuarie, p. 1.

⁴¹ „Românul”, XVI, 1872, nr. 170 din 13 august, p. 677-678.

⁴² „Alegătorul liber”, I, 1876, nr. 137 din 5 ianuarie, p. 1.

⁴³ Ion C. Brătianu. *Discursuri, scrieri, acte și documente*, vol. II 2, București, Imprimeriile Independența, 1912, p. 654.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 655.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 650.

⁴⁶ Titu Maiorescu, *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I* București, Editura Humanitas, 1994, p. 74.

ION C. BRĂTIANU'S CONCEPTIONS AND IDEAS ABOUT ROMANIAN
FOREIGN POLICY AND INTERNATIONAL STATUTE IN 1871-1876

Abstract

The author presents Ion C. Brătianu's conceptions and ideas about Romanian foreign policy in the seventies of the 19-century, before the Russian-Turkish war (1877-1878) who became for Romanians the Independence War.

The article has two parts: in the first part the author presents the foreign policy of the Conservative Government and then, in the second part, Ion C. Brătianu's ideas.

His attitude concerning the Romanians' foreign policy is reduced like that Romania must take no sides and maintains the international statute specified in the Paris Treaty of Peace (1856).